

L'emperador d'Eivissa

Abel Matutes controla bona part del sector turístic a Eivissa: ell ven el material de construcció, urbanitza, gestiona hotels, controla el subministrament d'aigua potable i és propietari d'una naviliera que uneix Eivissa amb Formentera i amb la península.



Un enorme i ostentós Rolls Royce de color blanc aparca amb parsimònia davant el col·legi electoral. De l'impressionant automòbil, objecte de les mirades de tots els vianants, en surt un home amb capell de color crema que fuma un llarg havà. Com que plou, desplega un parai-gua amb els colors i les estrelles de la Unió Europea. Acompanyat dels fills i de l'esposa, Abel Matutes Juan entra a l'institut eivissenc on ha de depositar el vot en les eleccions que el convertiran en ministre d'Afers Estrangers espanyol.

Entre aquesta escena, del 1996, i la que havia protagonitzat el 7 d'abril de 1970, quan fou designat batle franquista de la ciutat d'Eivissa, havien passat vint-i-sis anys, un període més que suficient perquè Matutes hagués perfilat al voltant seu una imatge de cacic, d'amo i senyor de l'illa. Tothom a Eivissa coincideix a considerar que

l'actual ministre d'Afers Estrangers no és, en sentit estricte, l'amo de les Pitiüses, però sí que és la persona amb més influència política, més poder econòmic i més capacitat de decisió en la vida general de totes dues illes. Això ja era així (i molt) en la transició política i ho continua essent ara, que Matutes passa més temps a Madrid que no a casa seua. Que no es mou una fulla a Eivissa sense que ell ho sàpiga és una realitat inqüestionada.

Això és possible gràcies a la seua xarxa d'empreses i interessos econòmics que controla o bé directament o bé indirectament. Avui, a Eivissa hi ha moltes persones que viuen en edificis construïts per les urbanitzadores de Matutes, beuen l'aigua potable que els subministren les empreses de Matutes, viatgen fins a Formentera amb els vaixells del ministre, passen unes vacances a Santo Domingo als seus hotels i, fins fa

poc, tenien els estalvis al seu banc.

Abel Matutes va ser un dels artífexs més destacats del boom turístic dels anys 70 a l'illa d'Eivissa. Les seues constructores: Cipaex, Ibisland, Urcoisa, Palm Beach, Pitiusa de Desarrollo, etc., varen omplir la costa pitiusa de milers de places hoteleres, d'aparcaments i de construccions que canviaren per sempre més la fesomia de molts indrets de l'illa. La política urbanística de Matutes ha estat habitualment polèmica, especialment al principi. L'any 67, quan només tenia vint-i-sis anys, aconsegueix llicència d'obres per a construir el seu primer hotel (Insula Augusta, de deu pisos d'altura), tot i que l'emplaçament, situat a prop de l'aeroport d'Eivissa, en la línia d'aterratge, anava contra les normes de seguretat. Quan el ministre de l'Aire va veure personalment, en un vol regular, una construcció tan perillosa, va ordenar que la demolissin tot seguit. "Si llevo una bomba, la tiro encima", va dir, malhumorat, el ministre de l'Aire, Julio Salvador Díez Benjumea. Matutes, que n'era el constructor i l'alcalde de la ciutat d'Eivissa alhora, ja va demostrar la seua habilitat a combinar política i negoci encapçalant les peticions d'enderrocar l'edifici, bo i esperant de cobrar-ne la indemnització, com així va ser.

Hi ha testimonis de tècnics i arquitectes que recorden que Matutes mirava sempre, en aquella època, d'aconseguir l'aprovació de projectes que no s'adaptaven a la normativa urbanística. L'any 1977 l'arquitecte municipal de Sant Josep, Isabel Martínez —obstinada a fer complir la llei a tothom—, es va veure obligada a deixar la feina, igual que el batle, per les pressions

dels "homes de Matutes", de qui es diu que n'hi ha un a cada institució pititüsa, segons el llibre *Matutes. La política. Los negocios*, que analitza la seua figura.

A part les constructores, un altre dels estàndards de la complexa xarxa empresarial de Matutes és l'Agrupación Hotelera Doliga, que segons algunes fonts disposa de més de 12.000 places a Eivissa i uns pocs milenars més a la República Dominicana. No deixa de cridar l'atenció que aquesta companyia estigui connectada amb el paradís fiscal de Panamà a través de societats com l'International Company Establishment, que el desembre de l'any 86 va passar a controlar una quarta part del capital social de Doliga.

Una altra societat ben representativa de l'imperi Matutes és Suministros Ibiza, que des del principi s'encarregà de distribuir la major part del material de construcció que entrava a l'illa. D'aquesta manera l'empresari-polític s'ha assegurat sempre el control del cicle sencer del negoci immobiliari i turístic: companyies urbanitzadores, venedores de material de construcció, gestores del negoci hotelier i també... l'aigua potable que necessiten.

Aguas de Formentera, SA, és la companyia privada que subministra aigua a milers de turistes, desenes d'urbanitzacions i centenars de pisos dispersos per l'illa d'Eivissa, especialment al municipi de Sant Josep, el més extens. Aguas de Formentera és propietària d'un nombre indeterminat de pous en una illa on l'agricultura passa set. Normalment, els preus que fixa la companyia als usuaris són més barats per als hotels que no per a les cases unifamiliars de la població fixa. Això ha estat denunciat pels partits de l'oposició, que critiquen que Matutes faci uns rebuts més barats als turistes "que malbaraten l'aigua potable" que no a la població local i a la pagesia, que n'és tan necessitada.

Però això no és tot. Aguas de Formentera té també el poder d'atorgar certificats de suficiència hídrica que necessiten totes les constructores a l'hora de fer una

De la Banca Abel Matutes al Banc San Paolo

JOAN LLUÍS FERRER

Tots els pobles d'Eivissa, per petits que siguin, tenen una sucursal de la Banca Abel Matutes..., o tenien, perquè aquests rètols s'han canviat pels de Banc San Paolo, l'entitat italiana que a partir del 1990 va començar a adquirir "Ca n'Abel", com popularment s'anomenava el banc de Matutes. Així, el capital social de l'entitat va passar dels 3.200 milions als 5.000 milions i els italians encara augmentaren el seu valor en comprar també el Banc Català de



El Banc San Paolo, hereu de l'antiga Banca Abel Matutes. Ara és propietat de la CAM

Crèdit i convertir les seves oficines en San Paolo. Ara, el Banc San Paolo és ja propietat de la Caixa d'Estalvis del Mediterrani (CAM), que va comprar per 14.000 milions de pessetes la participació dels italians —un 93,7%— i, posteriorment, el 6,3% que encara conservava la família Matutes. Les 110 oficines que aquesta entitat financera té a l'estat, principalment a Catalunya i les Illes, serviran a la CAM per introduir-se en totes dues comunitats.

urbanització. Però el problema és que aquests certificats d'Aguas de Formentera a penes tenen una extensió de "tres o quatre línies, en molts casos, la qual cosa demostra la nul·la fiabilitat d'aquests certificats, que no es poden considerar tals", segons l'oposició de Sant Josep.

Fa tres anys, l'aigua va ser a punt de costar-li una important pèrdua d'imatge entre la pagesia eivissenca (el seu feu per excel·lència i autèntic graner de vots del PP). Un projecte per a portar aigua des d'uns pous agrícoles fins a un nucli hotelier de les seues empreses va originar una autèntica "rebel·lió" camperola. Va ser necessari que Matutes mateix interrompés la feina de comissari europeu i viatjàs fins el poble de Santa Gertrudis per explicar, en una multitudinària reunió amb pagesos, que no hi havia cap motiu de preocupació. Finalment, es va optar per la solució d'aconterament tothom.

La jurisdicció empresarial de Matutes no s'atura a terra; arriba també a mar. La naviliera Umafisa

és una de les que fa el viatge entre Eivissa i Formentera, una línia amb un milió de passatgers l'any, imprescindible per als formenters. Umafisa s'integrà l'any 86 en Trasmapi, un consorci format amb altres navilieres eivissenques (que eren propietat de l'empresari i senador Alonso Marí Calbet, germà del president del Consell Insular actual). Aquest consorci va gaudir d'un monopoli pràcticament total en aquesta línia, fins que arribà la naviliera Flebasa l'any 93 i es va iniciar una viva competència. Flebasa/Isnasa ha denunciat reiteradament la "persecució" que sofreix a les Pitiüses per part del govern balear (del PP) i ha arribat a insinuar que Matutes, aleshores comissari europeu de transport, influïa també en el govern espanyol per assegurar el monopoli de la seua naviliera, en perjudici de Flebasa. Després d'una guerra comercial entre Trasmapi i Flebasa (que reduïren el preu del bitllet de 3.200 a 400 pessetes), els dos grups empresarials es fusionaren en un consorci, fa dos anys, i ara en tenen conjun-

L'imperi de Matutes inclou granges i bugaderies

Hotels propietat de la família Matutes. Estan situats a la platja d'Eivissa i a la península de Bossa.



tament el monopoli, amb preus una altra vegada elevats.

La pau només afecta els vaixells d'alta velocitat entre Eivissa i Formentera però la guerra continua en altres fronts. Matutes és també propietari de Pitra, la naviliera que també competeix amb Flebasa pel transport entre Eivissa i la península.

Recentment, aquesta línia també ha estat d'actualitat: la Marina Mercant ha prohibit que un dels bucs de Flebasa surti del port de Dénia i aquesta empresa ha denunciat Marina Mercant d'afavorir Pitra i Trasmediterrànea.

Una granja de 300 vaques que comercialitza llet fresca i format-

ge, bugaderies industrials per als seus hotels i hivernacles on es cultiven verdures per als turistes són algunes altres de les activitats "menors" que també tenen les empreses Matutes. La seua obsessió ha estat sempre de controlar tot el cicle turístic, per no dependre de ningú.

Els negocis del ministre s'estenen també a la província de Cadis, on té una piscifactoria, Cupimar, que ha estat notícia als mitjans de comunicació andalusos per les ajudes públiques que ha rebut de diverses institucions quan governaven els socialistes. El seu amic Txiki Benegas i ell han arribat a visitar junts la piscifactoria, i això va incomodar notablement els socialistes illencs. Benegas i Matutes mantenen des de fa anys una molt bona amistat.

Aquesta trama d'empreses i d'interessos econòmics, en què intervenen germans, cosins i tot de familiars en xarxes empresarials paral·leles, va acompanyada d'un poder polític inqüestionable.

La figura de Matutes en la política pitüsa va ser determinant durant la transició. Ell era la garantia que Eivissa no se n'aniria cap a l'esquerra. El seu carisma, la seua capacitat organitzativa i l'actitud majoritàriament conservadora de la població varen fer que Matutes i el seu partit triomfessin en l'elecció. La seua figura encara causa admiració en el món rural i n'Abel és considerat una personalitat protectora dels seus interessos, davant el "perill comunista" que Matutes es va encarregar d'escampar entre la pagesia durant la transició. Només la diversificació de la població eivissenca, amb més forasters i estrangers, i una certa obertura de la població local, pot fer variar aquesta situació.

I després d'anys de fructífera feina a la Comissió Europea, Matutes va convertir-se en el primer candidat del PP que va derrotar el PSOE en unes eleccions d'abast estatal. Varen ser els comicis europeus del 1994. D'aquí a ser nomenat ministre d'Afers Estrangers només hi havia una passa.

Joan Lluís Ferrer

fundació
BANCAJA

Del 25 al 31
de maig

AGENDA

25 Dilluns Presentació llibre

"Los nuevos valores de los valencianos".
Manuel García Ferrando. Antonlo Ariño Villarroya.
Francisco Pérez. Joaquín García Roca.
José M^a Pelró. José M^a Jordán Galduf.
Sala de Conferències, (4a planta), a les 19'30 hores.

26 Dimarts Mediambientals

Cicle: Política, Globaldad y Medio Ambiente.
"El manuscrito de la tierra".
Manuel Rivas. Escriptor.
Sala Sorolla a les 19'30 hores.

27 Dimecres Conferència

Cicle: Filosofia per a profans.
"La guerra según Simone Weil" (2a sessió).
Malte Larrauri. Filòsofa.
Sala Sorolla a les 19'30 hores.

Exposicions

"9 gravadors interpreten Ausiàs March".
Fins al 31 de maig.
Sala d'Exposicions (4a planta).
"Jean Fautrier. La figuración lberada".
En el centenari del seu naixement.
Fins al 31 de maig.
Sala d'Exposicions.



CENTRE CULTURAL
Plaza de Tetuán, 23. Tel. 96 307 88 64. València

www.bancaja.es